

De jaarlijkse traditie in Schalkhaar komt steeds dichterbij, weet Xeno Obdeijn. Of het paasvuur doorgaat, is onzeker. Een feestje wordt het sowieso. „Het is meer dan alleen het paasvuur.” ► regio 4

Hoe bereidt u zich voor op de bekerfinale?

DEVENTER Op steeds meer plekken doemen de kleuren rood en geel op, de regio bereidt zich voor op een historisch sportmoment met de bekerfinale tussen AZ en Go Ahead Eagles. In aanloop naar die wedstrijd is de Stentor op zoek naar de creatiefste Go Ahead Eagles-supporters in de regio. Ga jij met je straat helemaal los en kleurt alles rood en geel? Of versier je juist je huis maximaal in de clubkleu-

ren? Of heb je een speciale rood-gele outfit ontworpen, misschien zelfs een maatpak? Pak jij op een bijzondere manier uit om de finale te beleven? Dat willen wij zien. Stuur een korte mail naar Paul Nolens: p.nolens@destentor.nl. Vermeld daarbij je naam, woonplaats en telefoonnummer en wie weet komt een fotograaf langs om jouw creatie vast te leggen.

► Filosoof: 'Ons huidige leven is mede te danken aan Titia van der Tuuk'

Wandelroute langs citaten van dwarse Deventenaren

Loop je door de binnenstad, dan kom je vanaf nu citaten tegen van dwarse Deventenaren. Mensen die kritisch dachten én zich uitspraken. Mede aan hen hebben we ons huidige vrije leven te danken. Vrijheden die aan alle kanten bedreigd worden, zegt filosoof Nanda van Bodegraven.

Kyrie Stuij
Deventer

Met 'fatsoen' moest je bij de Deventer onderwijzer en schrijver Titia van der Tuuk niet aankomen. 'Door dit toverwoord lukte het eeuwenlang beschaafde vrouwen in de waan te laten dat veel zaken hen niet aangingen', schreef zij.

Oftewel: de maatschappij onderdrukte vrouwen onder de noemer van fatsoen.

Haar citaat is een van de negen citaten die je verspreid over de binnenstad kunt lezen. Ze staan op tegels op de grond, zoals die van Van der Tuuk in de Polstraat. Een project van het Humanistisch Verbond, dat na Amsterdam Deventer koos als tweede stad om lokale vrijheidsdenkers uit te lichten.

Gelijke beloning

Nanda van Bodegraven is filosoof en projectleider bij het Humanistisch Verbond. „Deventer heeft een lange traditie van vrijdenkers. Denk aan Geert Groote, Desiderius Erasmus, Alexander Hegius, maar ook minder bekende, maar net zulke belangrijke namen, zoals Titia van der Tuuk.”

Voor haar verhaal moeten we te-

▲ Filosoof Nanda van Bodegraven borstelt een van de negen vrijheidstegels in Deventer schoon.

FOTO RONALD HISSINK

rug naar eind 19de, begin 20ste eeuw. Van der Tuuk was een feminist van het eerste uur. Ze kwam uit de kring van Aletta Jacobs in Groningen, maar belandde in Deventer, waar ze les gaf op de vroegere meisjesschool aan de Singel.

Van der Tuuk was atheïst en behoorde tot De Dageraad, een vereniging van mensen die hun leven vormgaven zonder religieuze sturing.

Op de school waar ze werkte, ontdekte ze dat mannelijke, lager gekwalificeerde collega's beter betaald kregen dan zij. Dus vroeg ze

om loonsverhoging. Van Bodegraven: „De leiding honoreerde haar verzoek niet. Omdat 'iemand die tot De Dageraad behoorde niet in aanmerking kwam voor salarisver-

Deventer heeft een lange traditie van vrijdenkers

– Nanda van Bodegraven, filosoof

hoging'. Heftig toch? Dat is nu niet meer voor te stellen. Want we hebben vrijheid van godsdienst, van meningsuiting en artikel 1 tegen discriminatie.”

Handelingsonbekwaam

De tegels laten zien dat we van ver zijn gekomen, stelt Van Bodegraven. „De vrijheden die we nu als vanzelfsprekend beschouwen, hebben we te danken aan mensen die kritisch durfden te zijn en zich uit durfden te spreken. Zoals Van der Tuuk, die ontslag nam en schrijver werd.”

Haar boeken waren niet mals over hoe destijds geldende normen en waarden vrouwen onderdrukten. Van der Tuuk was daarmee een voorloper in de emancipatiestrijd.

Een voorbeeld hiervan is hoe vrouwen 'handelingsonbekwaam' werden nadat ze trouwden, waardoor ze niet meer mochten werken en geen bankrekening mochten openen.

Het duurde tot 1956 voordat deze wet werd afgeschaft. Van Bodegraven: „Van der Tuuk leefde samen met een vrouw, omdat ze ervan overtuigd was dat een huwelijk met een man

in die tijd niet gelijkwaardig kon zijn.”

Opstand

Uit de verhalen achter die negen citaten – te beluisteren via een audiotour – blijkt dat in opstand komen vaak gepaard ging met offers. Zo werd de vertaler van een van de boeken van Erasmus vermoord. De Deventer hoogleraar Simon Tyssot de Patot werd verbannen uit de stad.

Waarom is het nu nodig om ons te herinneren aan die vrijheden en de strijd die eraan vooraf ging?

Van Bodegraven: „Het populisme, de dreiging om grondrechten te ontnemen, vrouwen die terug in hun traditionele rol worden gezet, beleid van de Amerikaanse president, terugkeer van het conservatisme: wereldwijd zijn er ontwikkelingen die onze vrijheden opzij kunnen schuiven.”

Ze vervolgt: „Zo'n 650 jaar geleden heeft Geert Grote met de moderne devotie de deur opengezet naar kritisch en onafhankelijk denken en handelen. Daarop hebben veel vrijheidsdenkers voortgeborduurd. Het was een lange collectieve strijd, die na 650 jaar bedreigd wordt. Onze vrijheden zijn niet vanzelfsprekend.”